

Национална Априловска гимназия

РОМАНТИЧЕСКИ ТЕМИ И МОТИВИ В ПОЕЗИЯТА И ИЗОБРАЗИТЕЛНОТО ИЗКУСТВО

Самостоятелна работа на учениците от 9 клас в условията на ОРЕС

Подготвил: Анна Сапунджиева – ст. учител по български език и литература

1. Описание на проекта

След теоретичното въвеждане на естетиката, принципите и светоусещането на Романтизма, след работата върху творбите, зададени в учебната програма се дава възможност учениците да приложат самостоятелно и творчески знанията и уменията си. Предложени са им лирически творби от поети романтици, които са нови и непознати за тях – това са стихотворения на Хайнрих Хайне, Виктор Юго, Николаус Ленау, Пърси Биш Шели, Джордж Байрон, Лудвиг Уланд. Творбите се основават на специфичните за Романтизма теми и мотиви като страданието, любовта, самотата, природата, меланхолията и др. Учениците избират творба, която им харесва и/или отговаря на техния натюрел. Откриват в интернет картина, която „илюстрира“ лирическата творба или носи допълващи, разгръщащи послания. Задачата е да проследят в съпоставително интерпретиране как слово и живописен образ, използвайки различни похвати и средства, пресъздават сходни настроения и задават цялостен контекст.

Не са поставяни ограничения живописните творби да са създадени само през епохата на Романтизма, затова в избора на учениците присъстват и творби на прерафаелитите и на модернизма, което показва влиянието на предходните културни периоди върху следващите.

Не е поставяна максималистична цел за създаване на есе, а е заложено учениците да споделят своите първи, непосредствени впечатления от двата вида изкуство.

2. Времетраене на проекта

На учениците е поставен срок от 10 дена за справяне със задачата, което се оказва оптимално те да направят своя избор и да осъществят проекта в психологически комфорт.

3. Осъществяване на проекта

Всички ученици се включиха, а някои споделиха, че е било интересно, макар и необичайно, това предизвикателство. Други дори благодариха, че им е дадена възможност да покажат интересите си в сферата на изобразителното изкуство. Разбира се, реализацията е различна – от тезисни, но същностни наблюдения до обмислени и съпреживени текстове.

4. Оценяване

Оценките на проектите са въведени към предмета Български език и литература – ИУЧ, който задълбочава и надгражда знания и умения.

5. Изводи

Учителят отчита, че проектът е успешен и възнамерява да го приложи отново /с някои допълнения/ още повече че сред учениците от девети клас, с които работи тази учебна година, има изяви хора със способности в изобразителното изкуство.

„За морето“

Джон Кийтс

С предвечен шепот идва и се мята по
пусти брегове — поглъща, смила
безчетни пещери, дорде е в сила
магията подлунна на Хеката.

А друг път дълги дни мълчи в прехлас
и раковините стоят, където
развързаният вятър на Небето
отдавна ги е разпилявал с бяс.

Ако е мрачен, морен твоят взор —
насищай го с просторна морска хубост
ако слухът ти е препълнен с песен или е
приглушен от глъч и грубост —
край стара пещера седни унесен,
дорде се стреснеш: нимфи пеят в хор.

Картина: „Море от Лунна светлина“ -
Иван Айвазовски

В двете творби се откриват характеристики на свобода , новаторство, спонтанност и непознатост. Поемата на Кийтс е призив за освобождение от обществени норми, които лишават личността от развитие, въображение и желания. Морето е свободата на изразяването на личността , пещерата е границата наложена от обществото , луната е загадъчността на индивидуалността на човека. В поемата е използвано изразното средство „пейзаж на душата“ , защото се пресъздават душевни състояния чрез природни явления и образи, а то е характерно за епохата на Романтизма. Характеристика на Романтизма е и носталгията към гръцката и римската култура и ценности , а това е изобразено в поемата чрез присъствието на образите на Хеката и нимфите , които са божества от гръцката митология. Нимфите са олицетворение на природните сили, които са одухотворени и са важна част от живота на романтичния човек, който ги е преоткрил и осмислил по нов начин. Природата се приема като всевишна сила. Истината за природата на романтичния човек е , че той е самотен бунтовник, привлечен от непознатото , стремящ се към промяна , свобода на личния избор, изразяване на личността , индивидуализъм и личностно развитие. Романтическият герой се опълчва на обществото и нормите, наложени от него , според които дългът и ангажиментите към обществото са преди желанията и мечтите на човека. Човекът е като самотната лодка, която плава в мрака към желания бряг. Но картината показва, че този бряг е скалист и опасен – значи няма спасение и покой. И може би там няма нимфи.....

Романтизмът в поезията и изобразителното изкуство „Тъга” Алфред дьо Мюсе

Загубих силата, куража,
приятелите, радостта;
загубих и способността
да вярвам в гения си даже.

За Истината аз копнеех
и за другарка я желях,
но след като я опознах,
бях вече отвратен от нея.

И все пак вечна тя остава,
а който нея не познава,
е най-нещастният от нас.

Сега пред бога заявявам:
„Странник над море от мъгла“,

едничко благо притежавам —

че някога съм плакал аз.

Каспар Давид Фридрих, 1818

.....

Алфред дьо Мюсе е френски драматург, поет, романтик и новелист. В творчеството му се преплитат искрени чувства, жизнерадост и любов към живота с песимистично разочарование и отчаяние.

Картината „Странник над море от мъгла“, творба от немския художник Каспар Давид Фридрих, успява да допълни стихотворението на Мюсе „Тъга“ и да допринесе духа на Романтизма.

Изкуството на Романтизма създава ярко открояващ се герой - силна личност с богат вътрешен живот. Той изпитва силни чувства и е готов да следва вътрешните си импулси, които понякога остават неясни дори за самия него. Романтическият герой сякаш се поглъща в себе си и външният свят остава на заден план. Често единственото спасение от трагичното разминаване между действителността и идеала му е смъртта. Романтическият герой обикновено е представян като странник или изгнаник, поради своята изключителност. Неспokoйната му душа вечно търси непознатото – мотив за безкрайното пътешествие към самия себе си.

През тази епоха, човекът се идентифицира не чрез социалния си статус, а чрез вътрешния си свят. Романтическият герой е горд самотник. Той е различен и така остава неразбран и неприет.

*Загубих силата, куража,
приятелите, радостта;
загубих и способността
да вярвам в гения си даже*

От една страна, самотата е страдание, от друга страна, може да се разчете и като знак на избраничеството. Живота в самота дава възможност на човека да размишлява върху вътрешния си свят. Страданието за романтика е градивно, защото само този, който го е изпитал проумява истинската стойност на нещата в живота и така постига познание. В стихотворението се откроява и друга специфична характеристика за епохата – задълбочения психологизъм при представянето на емоционалните преживявания. Лирическият говорител изпитва едновременно отвращение, копнеж и възхищение към Истината. Романтикът я търси, за да достигне мира на божественото.

*За Истината аз копнеех
и за другарка я желях,
но след като я опознах,
бях вече отвертен от нея.
И все пак вечна тя остава,
а който нея не познава,
е най-нещастният от нас.*

В картината на Фридрих виждаме мъглата, обгърнала планинските върхове и мъжка фигура на преден фон. Те са елементи на загадъчност и порив към неизвестното. Романтизма превръща в своя тема тайнството, мистичното и загадъчното. Фигурата е насочена с гръб към зрителя, а погледа на мъжа е насочен към недостижимите върхове. Бягство на индивида от света – бягство сред природата, в екзотичните светове или идеализираното минало. За романтиците природата е източник на вдъхновение. Природните същности и явления се превръщат в метафора и символи на психологическите преживявания и състояния на човека. За красива се смята естествената, а не подредената от разума природа. Природата също е изобразена и като стихия, застрашаваща човешката съдба. Романтизмът поставя началото на европейския индивидуализъм – оценностяване на емоционалния свят и вглеждане в душевния.

.....

„Видение” Виктор Юго

Съгледах ангел бял — кръжеше той над мене,
не даваше с криле на бурята да стене,
морето да реве край тоя стръмен бряг.
— Защо си тук дошъл сред гибелния мрак? —
му казах и дочух: — Душата ти да взема.
Изтръпнах. Бе жена. И с красота неземна.
Но блед, с треперещ глас, ръце прострях смутен:
— Когато отлетиш, какво ще стане с мен?
Мълчеше той. Нощта нападна небесата
и в миг се мръкна. — Щом изтръгнеш ми душата,
къде ще отлетиш? В кои ли самоти?
Мълчеше все така. — Каж ми, кой си ти —
смъртта ли си? Или животът? Довери ми...
Тъмните ставаха все по-неутешими.
И рече мрачно той: — Не, аз съм любовта!

Поставените картини/изображения са много на брой, защото самото стихотворение може да се разбере по различни начини и да се изобрази с много картини. Поради тази причина съм сложила не една, а няколко картини. Всичките те за мен съответстват на творбата по собствен начин и всяко едно от посочените изображения е свързано с произведението- чрез контекст, основна тема и други. Изображението, което изниква в главата ми след прочита на творбата, е точно и ясно изразено в картините.

Лично аз си представям бушуващото море, облачното и мрачно бурно небе, стоящ на брега на морето замислен човек, който поглежда към небето и вижда бял ангел. Самият ангел го свързвам с лъча светлина, който пробоща небето и минава през мрачните, вдъхващи страх облаци. Асоциацията, която правя, е, че любовта е пронизващо чувство, също както лъчът пробива през облаци, любовта пронизва сърцето ни, разделя ни от безкрайната самота и ни кара да мислим и живеем по-светло. Тя е светлият лъч, показващ се между мрачното небеспасението, което тъй нетърпеливо и жадно очакваме.

От друга страна, този бял ангел си го представям като младо и невинно момиче, облечено в бяла рокля, което със своята лодка достига до брега и се среща със замисления младеж.

(Поставените по-долу 2 изображения не са картини от епохата на Романтизма, но са много описателни и отново ги свързвам с творбата.)

Бурното тъмно море според романтиците е символ на живота, а светлината е надеждата, която ни помага да се борим с трудностите и изпитанията. Човек се плаши от това море и има два избора – да го съзерцава отдалече или да бъде смел и да се впусне в борба с него.

